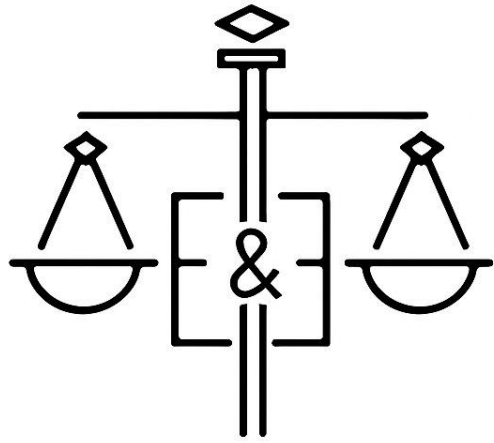

E & E L E G A L

Nyugellátás rendszere, valamint a nyugdíjas munkavállalók foglalkoztatása

DR. ECKL GERGŐ

Agenda

Társadalombiztosítás
helye a
jogrendszerben

Társadalombiztosítási
rendszer csoportjai

Nyugdíjrendszer

Nyugdíjasok
foglalkoztatása

Mi az a társadalombiztosítási és szociális jog?

Öngondoskodás
kötelezettsége

Reprodukciós zavarok

Alaptörvény XIX. cikk

(1) Magyarország **arra törekszik**, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult.

(4) Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével **segíti elő**. Törvény az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is **megállapíthatja**.

Állami ellátások fő típusai

Társadalombiztosítási
típusú

Szociális (segély)
típusú ellátások

Különbségek

Társadalombiztosítási (TB) típusú ellátások

Foglalkoztatáshoz kapcsolódik: egy munkavégzésre irányuló alapjogviszonyra épül

Feltétele a járulékfizetés: az elért munkajövedelem egy részéből finanszírozzák

Biztosítási esemény bekövetkezésekor jár (pl. betegség, öregség, gyermek születése)

Célja a korábbi jövedelem pótlása, mértéke a járulékalapot képező jövedelemmel arányos

Előnye: magasabb életszínvonalat ad, mint a segély típusú ellátások

Hátránya: nem univerzális hatályú, csak a résztvevőkre terjed ki, a jövedelemmel arányos ellátásokkal

Szociális (segély) típusú ellátások

Szubszidiárius jellegű, „utolsó védőháló”: csak az önsegély és más állami ellátás hiányában jár

Költségvetési forrásból finanszírozzák, nem járulékból, nem feltétele a munkavégzés

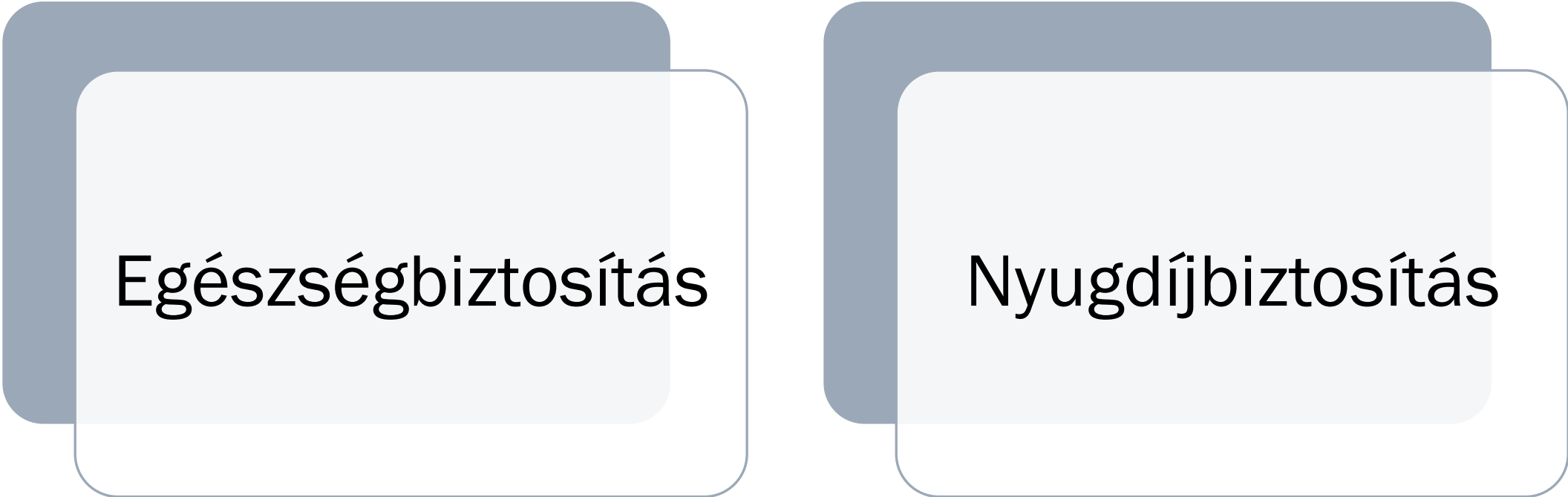
Rászorultság alapján jár (ennek megítélésében vannak mérlegelési elemek is)

Célja a létminimum biztosítása, az ellátás mértéke a minimum standardhoz igazodik

Előnye: olcsóbb a bevezetése, fenntartása, rugalmasabb rendszer

Hátránya: stigmatizáló hatása lehet; a jogosultat passzivitásra ösztönözheti („szegénységcsapda”)

Társadalombiztosítás rendszere

Egészségbiztosítás

Nyugdíjbiztosítás

Egészségbiztosítás ellátásai

Egészségbiztosítási
szolgáltatások

Egészségbiztosítás pénzügyi
ellátásai

Baleseti ellátások

Megváltozott munkaképességű
személyek ellátásai

Egészségbiztosítási ellátások

Egészségügyi szolgáltatások	Pénzbeli ellátások	Baleseti ellátások		Megváltozott munkaképességű személyek ellátásai
		Baleseti egészségügyi szolgáltatás	Baleseti pénzbeli ellátás	
<i>Természetbeni ellátások</i>	<i>Csecsemőgondozási díj Gyermekgondozási díj Táppénz Örökbefogadói díj</i>	<i>Természetbeni ellátások</i>	<i>Baleseti táppénz Baleseti járadék</i>	<i>Rehabilitációs ellátás Rokkantsági ellátás Kivételes rokkantsági ellátás</i>

Nyugdíjbiztosítás ellátásai

Saját jogú
ellátások

Hozzáértározói
ellátások

Nyugdíjbiztosítási ellátások

Saját jogú ellátások	Hozzá tartozói ellátások	
	Rendes	Bal- eseti
<i>Öregségi nyugdíj (teljes és résznyugdíj)</i>	<i>Özvegyi nyugdíj Árva- ellátás Szülői nyugdíj</i>	<i>mint a rendes ellátás- ok</i>

Halmazódás

A saját jogú ellátás halmazódhat hozzátartói ellátással. Ha azonban valaki egyidejűleg több hozzátartozói nyugellátásra jogosult, csak az egyikre tarthat igényt, a többi folyósítását szüneteltetni kell (Tny. 44/E. §)

Saját jogú nyugellátások

öregségi teljes
nyugdíj,

öregségi
résznnyugdíj

nők kedvezményes
öregségi nyugdíja
(„nők 40 nyugdíj”).

Jogosultsági feltételek

Az öregségi teljes nyugdíjra az jogosult, aki betöltötte a nyugdíjkorhatárt és legalább 20 év szolgálati időt szerzett.

Az öregségi résznyugdíjhoz szintén szükséges a korhatár betöltése, de elegendő 15 év szolgálati idő is. Az öregségi teljes- és résznyugdíjra azonos szabályok vonatkoznak, azzal, hogy a résznyugdíjnak nincs jogszabályban meghatározott legkisebb összege.

Öregségi teljes nyugdíjra jogosult az a nő is, aki legalább 40 év jogosultsági idővel rendelkezik („nők 40 nyugdíj”). Fontos, hogy itt máshogy számítandó a jogszerző idő, ezért szól a szabály „jogosultsági időről” és nem szolgálati időről (elsősorban, a gyermekgondozással töltött éveket kell szigorúbban figyelembe venni).

Öregségi nyugdíj feltételei

nyugdíjkorhatár betöltése			szolgálati idő megszerzése		
főszabály: 65. év	1957 előtt születetteknél alacsonyabb (lásd alább)	korhatárra tekintet nélkül jár: „nők 40 nyugdíj”	öregségi teljes nyugdíj: 20 év	öregségi résznnyugdíj: 15 év	„nők 40 nyugdíj” 40 év „jogosultsági idő”

Öregségi nyugdíjkorhatár

Születés időpontja	Korhatár
1952. január 1-je előtt	62. életév
1952	62. életév + 183 nap
1953	63. életév
1954	63. életév + 183 nap
1955	64. életév
1956	64. életév + 183 nap
1957, vagy ez után	65. életév

Szolgálati idő

A szolgálati idő olyan jövedelemszerző tevékenység végzésének ideje, amely után az előírt nyugdíjjárulékot a biztosítottól levonták (megfizették) [Tny. 37. § (1) bek.].

A szolgálati idő nem függ a munkaidő mértékétől, tehát a részmunkaidőben dolgozók is teljes szolgálati időt szerezhettek. Ugyanakkor, ha az alapjogviszonyból elért nyugdíjjárulék- alapot képező kereset nem éri el a minimálbért, akkor a biztosítási időnek csak az arányos időtartama vehető szolgálati időként figyelembe (Tny. 39. §).

Szolidaritási ok

katonai (polgári) szolgálat ideje,

egyes pénzbeli ellátások folyósításának ideje (pl. csed, gyed, táppénz, gyes),

a munkaviszony jogellenes megszűnésétől annak helyreállításáig, vagy az utóbbi mellőzése esetén a jogellenesség jogerős megállapításáig eltelt idő (Tny. 38. §, 40. §).

NEM szolgálati idő

az 1998. január 1-je után folytatott a felsőfokú, nappali képzésben folytatott tanulmányok ideje (azonban hozzátartozói nyugdíjakhoz ez az időszak is figyelembe veendő, Tny. 41. §).

a fizetés nélküli szabadság, vagy a munkavégzés alóli mentesítés időtartama, (nyugdíjjárulék alapjául szolgáló kereset hiányában),

a letartóztatás, a szabadságvesztés tartama (kivéve, ha utóbb felmentik, vagy a büntetőeljárást megszüntetik),

a saját jogú nyugellátás mellett folytatott keresőtevékenység időtartama (Tny. 41–42. §).

Számítás

A szolgálati időt naptári naponként kell számításba venni és 365 naptári napot kell egy évnek tekinteni, kerekítésnek nincs helye. Ha az igénylőnek egyidőben több biztosítási jogviszonya is fennállt, ugyanazt az időtartamot akkor is csak egyszer lehet számításba venni

Összefoglalva

Főszabály szerint	Arányos szolgálati idő elismerése	Szolidaritási okokból elismert szolgálati idő	Nem szolgálati idő
Olyan jövedelemszerző tevékenység végzésének ideje, amely után az előírt nyugdíjjárulékot levonták (megfizették).	Ha a járulékalapot képező jövedelem a minimálbérnél kevesebb (pl. részmunkaidő esetén). Egészségügyi dolgozók kiegészítő szolgálati időt szerezhettek.	- Katonai (polgári) szolgálat ideje - Egyes ellátások ideje (pl. csed, gyed, táppénz, gyes) - Jogellenes munkaviszony megszüntetésnél a helyreállításig, vagy ennek mellőzésekor a jogerős megállapításig terjedő idő	- 1998 után a felsőfokú nappalis tanulmányok ideje (csak hozzátartozói nyugdíjnál számít) - fizetés nélküli szabadság ideje - letartóztatás, szabadságvesztés - saját jogú nyugdíjasként végzett keresőtevékenység

Mértéke

Főszabály szerint	Minimális mértéke	Maximális mértéke
Az öregségi nyugdíj összege az öregségi nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének a megszerzett szolgálati idő alapján meghatározott bizonyos százaléka. Indexálás: a nyugellátást minden év január hónapjában az emelés évére tervezett fogyasztói árnövekedésnek megfelelő mértékben emelni kell. 13. havi nyugdíj	A teljes nyugdíj nem lehet kevesebb a mindenkori öregségi minimálnyugdíjnál. Összege: 28.500 Ft	Ha a nyugdíj alapját képező havi átlagkereset 372 000 forintnál több, a) a 372 001 és 421 000 Ft közötti rész 90%-át, b) a 421 000 Ft feletti rész 80%-át kell a nyugdíj megállapításánál figyelembe venni. A nyugdíj összege nem lehet magasabb az alapjául szolgáló havi átlagkeresetnél (kivéve nyugdíjnövelés esetén).

A nyugdíj mértékének meghatározása a szolgálati idő alapján

Szolgálati idő (év)	Havi átlagkereset százaléka
15	43
20	53
25	63
30	68
35	73
40	80
45	90
50 vagy több	100

„Nők 40”

Öregségi teljes nyugdíjra életkorától függetlenül jogosult az a nő is, aki legalább negyven év jogosultsági idővel rendelkezik.

Jogosultsági idő

A jogosultsági időnek csak a keresőtevékenységgel szerzett és a gyerekeknevelésre tekintettel folyósított ellátás alapján elismert szolgálati idő minősül.

Fő szabály szerint a 40 év jogosultsági időn belül legalább 32 év keresőtevékenységgel szerzett szolgálati idővel kell rendelkezni, azaz a gyermeknevelésre tekintettel elismerhető jogosultsági idő a 40 éven belül, legfeljebb 8 év lehet, de a nyugdíj 40 év keresőtevékenység alapján is megállapítható.

Nem minősül jogosultági időnek:

a munkanélküliség esetére nyújtott ellátások folyósításának időtartama,

a megállapodás alapján szerzett szolgálati idő,

a kötelező nyári gyakorlat időtartamán kívül a szakmunkás tanulói tanulmányok időtartama,

a nappali tagozatos felsőfokú tanulmányok időtartama,

az 1998. január 1-jét megelőzően – nem gyermekgondozás, vagy ápolás miatt igénybe vett – fizetés nélküli szabadság szolgálati időnek minősülő első 30 napja,

a biztosítási jogviszony megszűnését követően folyósított táppénz (passzív táppénz) időtartama.

Igénylés

A nők kedvezményes öregségi nyugdíjának megállapítását is – az öregségi nyugdíjjal megegyezően -, a kérelmező lakóhelye szerint illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szervként eljáró kormányhivataltól kell igényelni, az „[Öregségi nyugdíj, nők kedvezményes nyugdíja, rögzített nyugdíj, korhatár előtti ellátás, táncművészeti életjáradék, átmeneti bányászjáradék iránti igény](#)” nyomtatvány benyújtásával.

Összege

A nők kedvezményes öregségi nyugdíja öregségi nyugdíjnak minősül, ezért annak összegét az öregségi nyugdíj összegének kiszámítására vonatkozó szabályok alapján kell meghatározni. Az öregségi nyugdíj összege az elismert szolgálati időtől és az öregségi nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegétől függ.

Munkavégzés nyugdíj mellett

A TB státusz szempontjából a kiindulópont az, hogy a saját jogú nyugellátásban részesülő személy munkavégzésre irányuló jogviszonya nem keletkeztet biztosítási jogviszonyt

A saját jogú nyugellátás mellett végzett keresőtevékenység ideje nem minősül szolgálati időnek, az így szerzett jövedelem pedig nem számít bele a havi átlagkeresetbe sem

Nyugellátás munka mellett

A versenyszférában a munkabérre való jogosultság nem kizáró ok a nyugellátás felvételére.

A közszférában dolgozók viszont főszabály szerint nem kaphatnak egyszerre illetményt és nyugdíjat is, a jogviszonyuk fennállása idejére a nyugellátást szüneteltetni kell

Munka Törvénykönyve - Nyugdíjas

ga) az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel rendelkezik (öregségi nyugdíjra való jogosultság),

gb) az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése előtt öregségi nyugdíjban részesül,

gc) a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány által folyósított ellátásokról szóló kormányrendelet alapján folyósított öregségi, rokkantsági nyugdíjsegélyben (nyugdíjban) részesül,

gd)* egyházi jogi személytől egyházi, felekezeti nyugdíjban részesül,

ge) öregségi, munkaképtelenségi járadékban részesül,

gf) növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi járadékban részesül,

Védett kor

A munkáltató a nyugdíjasnak nem minősülő munkavállaló határozatlan tartamú munkaviszonyát a munkavállalóra irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltését megelőző öt éven belül a munkavállaló munkaviszonnyal kapcsolatos magatartásával indokolt felmondással a 78. § (1) bekezdésében meghatározott okból szüntetheti meg.

Védett kor

Az érintett munkavállaló munkaviszonya a munkavállaló képességével vagy a munkáltató működésével összefüggő okból akkor szüntethető meg, ha a munkáltatónál a 45. § (3) bekezdése szerinti munkahelyen nincs a munkavállaló által betöltött munkakörhöz szükséges képességnek, végzettségnek, gyakorlatnak megfelelő betöltetlen másik munkakör vagy a munkavállaló az e munkakörben való foglalkoztatásra irányuló ajánlatot elutasítja.

Felmondás indoklása

A munkáltató a határozatlan tartamú munkaviszony felmondással történő megszüntetését nem köteles indokolni, ha a munkavállaló nyugdíjasnak minősül.

11/2001. (IV. 12.) AB határozat

A taláros testület a munkaviszony szabad felmondásán alapuló szabályozási koncepcióját emelte ki, és az indokolási kötelezettség hiányát nyugdíjas munkavállalók esetén nem találta diszkriminatívnak, mivel egy nyugdíjas munkavállaló munkaviszonya elvesztése esetén nem marad ellátatlanul, a nyugellátásra való jogosultsága megmarad.

Mfv.II.10.450/2018. számú ügy

Ha a felmentés oka valós (tehát a munkavállaló nyugdíjasnak minősül), indokolás hiányában annak okszerűsége nem vizsgálható.

BH2021. 114. számú ügy

A BH2021. 114. számú ügyben a Kúria döntésében megerősítette a joggal való visszaélést, mivel a munkáltató a nyugdíjas munkavállaló határozatlan időtartamú munkaviszonyát három nappal azt követően szüntette meg indokolás nélküli felmondással, hogy a munkavállaló aláírt egy petíciót, amelyben a szakmunkásokat megillető mindenkori minimálbér, valamint az egyes szociális juttatások (munkaruha, védőfelszerelések) és a szükséges munkaeszközök visszamenőleges biztosítását követelték.

Végkielégítés

Védett kor

Nyugdíjas

600/B/2000. AB határozat

„[...] a végkielégítéshez való jog nem része az alapvető jogok katalógusának, ezért a végkielégítés feltételeinek meghatározásánál a jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg, alkotmányellenesség csak egészen szélsőséges esetben állapítható meg.”

Kiemelte az Alkotmánybíróság azt is, hogy a végkielégítés funkciója egyrészt az anyagi elismerés, az adott munkáltatónál viszonylag hosszabb ideje fennálló jogviszony felszámolásakor a teljesített munkavégzés honorálása, másrészt a létfenntartást szolgáló rendszeres jövedelem elvesztésével járó hátrányok kiküszöbölése. Utóbbi a nyugdíjasok esetén nem áll fenn

Köszönöm a figyelmet!

Dr. Eckl Gergő

dr.eckl@e-legal.hu

+36 20 490 1714